
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2012:5

Präster som av sagt sig behörighet som vigselförrättare

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2012:38 där kyrkostyrelsen föreslås återkomma till kyrkomötet med redovisning av hur många präster som hos Kammarkollegiet av sagt sig sin behörighet att förrätta vigslar samt vilka stift dessa präster kommer ifrån. Utskottet anser att det för närvarande ej finns behov av en sådan redovisning varför motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:38 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:38 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2012:38 av Sven Kragh, Redovisning av präster som av sagt sig vigselrätten

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med rapport till kyrkomötena 2013 och 2015 och redovisa hur många av Svenska kyrkans präster (i tjänst, både i kyrkan och hos fristående organisationer och pensionärer), som av sagt sig uppdraget att vara vigselförrättare hos Kammarkollegiet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att redovisa från vilka stift dessa präster kommer.

Bakgrund

Tidigare kyrkomötesbehandling

Kyrkomötet beslutade 2009 att anta ändringar i kyrkoordningen som innebär att vigsel även kan gälla par av samma kön, att föreslagna anvisningar för vigselgudstjänst, i de fall makarna är av samma kön, ska utgöra tillägg till Den svenska kyrkohandboken samt att uppdra åt kyrkostyrelsen att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan. Detta beslut var en följd av införandet av könsneutrala äktenskap i Äktenskapsbalken (1987:230). Innan ändringarna i äktenskapsbalken var alla präster enligt lag behöriga vigselförrättare.

Lagstiftning ålägger inte enskilda präster eller andra inom trossamfund som får vigselbehörighet någon vigselplikt. Det finns däremot inget som hindrar ett trossamfund från att ha ett internt regelsystem för vad som ska gälla i detta avseende.

I skrivelsen KsSkr 2009:6 menade kyrkostyrelsen att den som är präst i Svenska kyrkan även fortsättningsvis ska kunna leda en vigselgudstjänst. Innehållet i

uppdraget som präst är inte en fråga som avgörs av den enskilda prästen. Ansökan om förordnande som vigselförrättare bör alltså i princip avse alla som är behöriga att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen anförde vidare att det inte tidigare har funnits någon absolut vigselplikt för dem som är anställda som präster i Svenska kyrkan och det saknades skäl till att nu reglera detta förhållande.

Gudstjänstutskottet framhöll i betänkandet G 2009:2 att det i lagstiftningen står klart att det inte finns någon vigselplikt för enskilda präster samt att det i förvaltandet av uppdraget att viga finns utrymme för en personlig bedömning av den enskilda situationen.

Till 2011 års kyrkomöte framkom i motion 2011:32 förslag om att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att till 2012 års kyrkomöte återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Vid utskottsbehandlingen bejakade Tillsyns- och uppdragsutskottet motionärernas syfte och anförde

En präst förfogar inte själv över vinningstjänsten, den ska användas i och för församlingarna. Vi anser att en präst därmed ska kunna genomföra alla de kyrkliga handlingarna i en församling. Det är inte upp till prästen att generellt kunna välja bort att döpa, viga eller begrava eftersom det ger konsekvenser för församlingen och, om man är anställd, även arbetslaget.

Utskottet framhöll dock att frågan om hur man behandlar präster som inte har förmåga att förordnas som vigselförrättare särskilt skulle beaktas av kyrkostyrelsen i kommande förslag till kyrkomötet. Kyrkomötet beslutade med bifall till motionen att till 2012 års kyrkomöte återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsen har i skrivelsen 2012:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2011* redogjort för hur man agerat med anledning av Kyrkomötets beslut eftersom det inte stod helt klart hur uppdraget skulle tolkas. Efter att kyrkokansliet utarbetat en promemoria innehållande de olika tolkningsalternativen och remissbehandling av denna ansåg kyrkostyrelsen att det inte finns skäl att föreslå några ytterligare bestämmelser i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen anser i stället, vilket framgår av motion 2012:38, att ett arbete borde inledas i samråd med Biskopsmötet kring lämpliga informations- och utbildningsinsatser för att understryka vad som är kyrkans ordning i detta avseende.

Det nuvarande läget

Kyrkostyrelsen har ansökt om vigselförrättarbehörighet för alla de präster som domkapitlen i varje stift har anmält till kyrkokansliet. Domkapitlen har anmält samtliga präster, anställda eller ej, med undantag endast för dem som på grund av t.ex. demenssjukdom inte kan uppfylla de krav som lagstiftningen ställer på vigselförrättare.

Enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund har Kammarkollegiet att snarast återkalla en prästs förordnande att vara vigselförrättare om han eller hon begär det. Nio präster i Svenska kyrkan har valt att själva begära hos Kammarkollegiet att inte längre vara vigselförrättare. Det rör sig om fem präster i Göteborgs stift och en präst från vardera Luleå, Lunds, Uppsala och Växjö stift.

Genom sökning i Svenska kyrkans organisationsregister kan man få fram vilka präster som saknar vigselförrättarbehörighet. Där finns också uppgift om prästen är anställd i Svenska kyrkan. Av registret framgår dock inte av vilken anledning som prästen saknar vigselbehörighet, d.v.s. om han eller hon själv avsagt sig behörigheten, om domkapitlet aldrig sökt någon behörighet för prästen eller om han eller hon blivit av med behörigheten genom Kammarkollegiets beslut efter misskötsamhet såsom t.ex. bristande kontroll av hindersprövning. Någon ändring i detta avseende planeras, enligt uppgift från kyrkokansliet, inte i det kommande kyrkliga datasystemet Kyrksam som ska ersätta organisationsregistret.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:38.

Av bakgrundsteckningen ovan framgår att det är nio präster som valt att avsäga sig behörigheten att vara vigselförrättare. Det rör sig alltså om en mycket liten andel av Svenska kyrkans präster. De som avsagt sig vigselförrättarbehörigheten har dock agerat i strid med Svenska kyrkans ordning, se Svenska kyrkans överklagandenämnds beslut 28/2011. Överklagandenämnden konstaterade i detta beslut att

frågan om förordnande som vigselförrättare och återkallelse av förordnandet är en ordningsfråga i Svenska kyrkan. Den präst som på egen begäran hos Kammarkollegiet får sitt förordnande som vigselförrättare återkallat bryter mot Svenska kyrkans ordning.

Enligt kyrkoordningen är det biskop och domkapitel som har tillsyn över prästerna. Att redovisa hur man bedriver tillsynen i det i motionen aktuella avseendet bör därmed ligga på stiftsnivå. I de fall domkapitlen fattar beslut som överklagas kommer de att hamna hos Överklagandenämnden som i sin verksamhetsberättelse har att redovisa antalet ärenden samt om man utifrån sitt perspektiv ser behov av ändringar i kyrkoordningen. Vi konstaterar också att antalet präster som avsagt sig vigselförrättarbehörigheten noteras och diskuteras i Biskopsmötet. En markant ökning av ärenden borde därmed inte kunna gå obemärkt förbi.

Vi ser för närvarande inget behov av särskild redovisning till kyrkomötet av antalet präster som har avsagt sig behörigheten som vigselförrättare. Vi menar dock att det inte torde finnas något som hindrar att, om kyrkostyrelsen finner det behövligt, uppgift om detta lämnas i t.ex. Svenska kyrkans årsredovisning.

Uppsala den 27 september 2012

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Staffan Holmgren, ordförande

Anna Wernqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Rolf Forslin, Kerstin Björk, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans Olof Andrén, Mattias Rosenquist, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ronny Hansson, Jan Johansson, Roine Olsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Niklas Grahm, Maria Falk, Rune Wallmyr, Emma Thorén, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskop Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för följande förslag till kyrkomötesbeslut:

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2012:38.

Som skäl för detta vill vi anföra följande: Kyrkomötet har 2010 beslutat om ett uppdrag till kyrkostyrelsen i vigselrättsfrågan. Styrelsen beslöt att hantera frågan genom information och upplysning.

Vigselrätten äger inte Svenska kyrkan, utan den ges av statsmakten. Inom kyrkan gäller kyrkoordningens regler om tillsyn av prästerna. Men enligt samma kyrkoordning har Svenska kyrkan på nationell nivå att företräda kyrkan i olika sammanhang. Detta gäller också i relationen mellan Svenska kyrkan och staten. Eftersom staten valde ett annat sätt att ge vigselrätt än Svenska kyrkan önskade är det viktigt att denna nivå inom kyrkan på ett tydligt sätt redovisar om någon präst avsagt sig vigselrätten.

Med detta som bakgrund reserverar vi oss till förmån för tillstyrkan av motion 2012:38 punkt 1 och 2.

Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Rolf Forslin, Kerstin Björk, Sven Kragh och Lars-Ivar Ericson